

trgovinskog deficita Jugoslavije prema zemljama EFTA. Ova tržišta su veoma dobro organizovana i ona traže jugoslovensku robu. Radi neposredne blizine austrijskog kao i švajcarskog tržišta, jugoslovenska roba, posebno industrijski proizvodi skuplje izrade mogli bi da nađu više prostora kod plasmana. U ovoj godini, za 9 meseci naša pokrivenost izvoza uvozom bila je 55,1% što je znatno bolje nego prošle godine. Sada je potrebno uložiti maksimalne napore i do kraja ove godine sa svim državama članicama EFTA integracione grupacije povećati obim izvoza, uz racionalno smanjenje uvoza, posebno uvoza opreme. Naime, Jugoslavija je u proteklim godinama u zemljama — članicama EEZ, zatim u EFTA državama, kao i u SAD, u Japanu i SSSR — kupovala opreme u vrednosti od preko dve milijarde dolara, što je u ovom trenutku neophodno smanjiti kako bi se već postojeći, veoma značajan fond uvezene opreme, bolje koristio.

Za proteklih 9 meseci 1983. godine robna razmena između Jugoslavije i Austrije je iznosila 447,9 miliona dolara — Finske 15,2 miliona dolara — Norveške 83,4 miliona dolara, — Švedske 141,9 miliona dolara u oba pravca — Švajcarske 241,3 miliona dolara, — Lihtenštajna 4,1 miliona dolara. — Portugala 7,8 miliona dolara i Islanda 0,6 miliona dolara.

U 9 meseci 1983. godine Jugoslavija je imala aktivan robni saldo u robnoj razmeni sa Finskom (0,4 mil. dolara), Norveškom (13,4 miliona dolara) i Lihtenštajnom (0,7 miliona dolara). Negativan je saldo sa Austrijom, Švedskom i Švajcarskom.

U Bergenu, Norveška, 3. juna 1983. godine potpisana je između država — članica EFTA i SFR Jugoslavije *Deklaracija o unapređenju ekonomske saradnje*. U ovoj Deklaraciji data je podrška zemalja članica EFTA jugoslovenskom programu ekonomske stabilizacije. Zemlje članice EFTA razmotriće i mogućnost finansijske podrške razvoju trgovinske, privredne i industrijske saradnje sa SFRJ. Osim robne razmene koja je i najvažniji vid međusobnih ekonomskih odnosa naglašava se da treba više pažnje posvetiti industrijskoj i tehničkoj saradnji kao i zajedničkim ulaganjima kapitala u jugoslovenska proizvodna preduzeća radi zajedničkog izlaska na treća tržišta i tržišta zemalja u razvoju sa kojima Jugoslavija održava veoma dobre političke i ekonomske odnose. Jugoslavija je u saradnji sa zemljama EFTA već imala uspeha u saradnji na trećim tržištima, posebno u zemljama u razvoju.

Hronologija odnosa EEZ — Jugoslavija

Formalno-pravno gledano, veze između EEZ i Jugoslavije hronološki se mogu podijeliti u dvije faze: u prvom periodu (1958—1970) ne postoji ugovorni odnos između dvije strane. Od 1970, veze su institucionalizovane i zasnovane na sporazumima: prvo trgovinskim i nepreferencijalnim (od 1970. i 1973), te od 1980. na sporazumu o saradnji koji je preferencijalnog tipa (tj. povlastice njime date ne proširuju se automatski na treće zemlje-korisnike klauzule najvećeg povlašćenja).

Pored ovih osnovnih sporazuma u ovom periodu zaključuju se i niz sektorskih sporazuma (npr. o tekstilu, naučna saradnja...), a primjetno je povećanje uzajamnih posjeta i kontakata funkcionara na najvišem nivou.

Spomenimo i korišćenje specifičnih instrumenata koji nisu bilateralni sporazumi, ali koji su imali

veliki trgovinski ili politički značaj za produbljivanje veza između EEZ i SFRJ: primjena sistema opštih povlastica od strane EEZ na Jugoslaviju (u 1971) zamijenila je unekoliko nepostojanje preferencijalnog sporazuma. Tzv. »Beogradska deklaracija« (1976) dala je osnov za razvoj saradnje institucionalizovane u »sui generis« sporazumu iz 1980.

1962.

4. XII — poslije jugoslovenske inicijative iz septembra, Savjet ministara EEZ prihvata mogućnost tehničkih razgovora o pitanjima trgovinske razmjene sa Jugoslavijom.

1965.

25—29. I — prvi kontakti između eksperata EEZ i SFRJ;

17—25. V — nastavak razgovora iz januara o razvoju trgovinske razmjene.

1967.

1. II — Komisija EEZ daje preporuku za otvaranje trgovinskih pregovora.

1968.

maj — uspostavljanje stalne misije SFRJ pri EEZ u Briselu;

30. VII — Savjet EEZ utvrđuje mandat za pregovore sa Jugoslavijom;

15. X — zvanični početak pregovora između EEZ i SFRJ za sklapanje trgovinskog sporazuma.

1970.

6. II — završetak pregovora;

19. III — potpisivanje trgovinskog sporazuma u Briselu;

1. V — trgovinski sporazum stupio na snagu (na tri godine).

1971.

7/8. I — prvi sastanak mješovite komisije EEZ—SFRJ predviđene trgovinskim sporazumom (u Beogradu);

maj — Jugoslavija pristupa evropskom programu naučne i tehničke saradnje (»COST«) pokrenutom od strane EEZ;

21. VI — EEZ ustanovljava sistem opštih povlastica za nerazvijene zemlje čiji je korisnik i Jugoslavija.

1972.

10/11. XI — drugi sastanak mješovite komisije posvećen funkcionisanju sporazuma iz 1970; decembar — predsjednik Komisije EEZ Sicco L. Marscholt posjetio Beograd.

1973.

12. IV — pregovori u cilju potpisivanja novog trgovinskog sporazuma otvoreni;

18. IV — potpisan sporazum o trgovini pamučnim tekstilom (na snazi retroaktivno od 1. I 1973);

26. VI — drugi trgovinski sporazum potpisan (na 5 godina uz automatsko produženje, na snazi od 1. IX 1973).

1974.

5. IV — vanredni sastanak mješovite komisije poslije primjene embarga na uvoz govedeg mesa od strane EEZ;

29/30. IV — Sir Christopher Soams, potpredsjednik Komisije u Jugoslaviji;

9/13. X — potpredsjednik Komisije Hillery u posjeti Beogradu (razgovori o jugoslovenskim radnicima u EEZ);

22. XI — Miloš Minić, savezni sekretar za inostrane poslove u posjeti EEZ.

1975.

4. II — sastanak mješovite komisije (teme: izvoz goveđeg mesa, proširenje saradnje i pripreme ministarskog sastanka);

28. IV — J. Smole, član SIV-a se sastao u Briselu sa Ch. Soams-om;

12/15. VI — F. X. Ortoli, predsjednik Komisije EEZ u zvaničnoj posjeti Beogradu;

1. VI — prvi sastanak konsultativne grupe SFRJ—CECA (o istraživanju);

24. VII — prvi sastanak mješovite komisije na ministarskom nivou (stvorene dvije potkomisije u cilju dugoročne saradnje u oblastima industrije i poljoprivrede, razgovori o radnoj snazi).

1976.

20. I — Savjet EEZ usvaja mogućnost davanja jednog zajma od strane Evropske investicione banke Jugoslaviji u visini 50 mln. UCE (1 UCE = 1,27 US dolar);

19. II — posjeta Džemala Bijedića, predsjednika SIV-a Komisiji EEZ;

16. VI — prvi sastanak u Beogradu dvaju potkomisija o saradnji u oblastima industrije i poljoprivrede;

26. VI — potpisan sporazum o trgovini tekstilom (važeći za 1976. i 1977);

2. XII — na kraju posjete Beogradu Van der Stoel-a, tadašnjeg predsjednika Savjeta ministara EEZ i O. Gundelach-a, člana Komisije, potpisana »Beogradska deklaracija« — povelja buduće saradnje EEZ i SFRJ.

1977.

29. III — drugi sastanak mješovite komisije na ministarskom nivou (stvorena treća potkomisija za ekonomska i finansijska pitanja i u cilju priprema za pregovore o novom sporazumu);

20. IV — prvi sastanak predstavnika Evropskog parlamenta i Skupštine SFRJ u Strasburu;

11/27. IX — W. Haferkamp, potpredsjednik Komisije EEZ u Jugoslaviji;

23/24. IX — H. Simonet, tadašnji predsjednik Savjeta ministara EEZ u zvaničnoj posjeti Beogradu;

27. X — treći sastanak mješovite komisije na ministarskom nivou;

23. XII — potpisan drugi sporazum o trgovini tekstilnim proizvodima (za period 1978—1982).

1978.

17. I — Savjet ministara EEZ usvaja direktive za pregovore sa Jugoslavijom u cilju zaključivanja novog sporazuma o saradnji;

13. II — pregovori između EEZ i SFRJ u cilju potpisivanja novog sporazuma otvoreni (prekid nakon druge runde održane 11. IV);

18. V — posjeta Beogradu g. Vredeling-a, potpredsjednika Komisije (razgovori o radnoj snazi);

22/23. VI — W. Haferkamp, potpredsjednik Komisije EEZ u Beogradu — razgovori o karakteru budućeg sporazuma EEZ—SFRJ;

31. VIII — prećutno produženje primjene sporazuma iz 1973;

3. X — novi prijedlog direktive Komisije EEZ za pregovore sa SFRJ blokiran u Savjetu ministara; septembar — drugi sastanak predstavnika Evropskog parlamenta i Savezne skupštine SFRJ.

1979.

6. II — Savjet ministara prihvatio prijedlog novih direktiva za pregovore sa EEZ; jul/decembar — intenzivni pregovori u cilju zaključenja novog sporazuma.

1980.

25. II — novi sporazum o saradnji parafiran; 28/29. II — R. Jenkins, predsjednik Komisije EEZ u zvaničnoj posjeti Beogradu;

2. IV — u Beogradu potpisan sporazum o saradnji (tipa »sui generis«, neograničenog trajanja, pokriva trgovinsku, te široku oblast ekonomske, tehničke, finansijske i socijalne saradnje);

6. V — potpisani privremeni trgovinski sporazum i finansijski protokol koji važe dok ne stupi na snagu sporazum o saradnji (na snazi od 1. VI);

11. XI — prvi sastanak mješovite komisije nakon potpisivanja novog sporazuma (razmatrano funkcionisanje sporazuma);

12. XII — u Beogradu počela sa radom stalna delegacija Komisije EEZ.

1981.

1. I — Grčka punopravni član EEZ — jugoslovenski izvoz junećeg mesa u tu zemlju značajno ograničen;

12/14. I — treći susret predstavnika Evropskog parlamenta i Savezne skupštine SFRJ u Strasburu;

18. IX — otpočeti zvanični pregovori između EEZ i SFRJ o prilagođavanju sporazuma o saradnji nakon ulaska Grčke u EEZ.

1982.

15. I — parafiran dodatni protokol vezan za ulazak Grčke u EEZ;

23. II — u Briselu se sastali A. Zelić, predsjednik Saveznog komiteta za transport i veze i G. Contogeorgis, član Komisije, odgovoran za transport;

1. IV — potpisan dodatni protokol »Grčka«;

2. IV — drugi sastanak mješovite komisije poslije potpisivanja sporazuma o saradnji (razmatranje funkcionisanja sporazuma);

26. IX — parafiran dodatni protokol sporazuma o saradnji vezan za trgovinu tekstilnim proizvodima (za period 1983—1986);

3/7. X — četvrti sastanak predstavnika Evropskog parlamenta i Savezne skupštine SFRJ u Beogradu;

decembar — Evropska investiciona banka dala kredit SFRJ u iznosu od 67 miliona ECU (1 ECU = 0,93 US dol.) kao prvi dio sume predviđene sporazumom o saradnji (za elektr. energ. sistem).

1983.

21. II — nakon ratifikacije sporazuma o saradnji od strane 10 zemalja EEZ i SFRJ — svečana ceremonija razmjene ratifikacionih instrumenata;

4. III — EEZ po prvi put uvela konačne anti-dumping mjere na uvoz jednog jugoslovenskog proizvoda;

7/11 III — u Beogradu održana poslovna konferencija (»business week«) na kojoj se sastalo oko 400 privrednika iz EEZ i SFRJ u cilju uspostavljanja poslovnih kontakata;

1. IV — sporazum o saradnji konačno stupio na snagu;

28. IV — Milka Planinc, predsjednik SIV-a posjetila Komisiju EEZ;

18/19. V — L. Natali, potpredsjednik Komisije EEZ u posjeti Jugoslaviji — razgovori o posljedicama proširenja EEZ;

24. V — prvo zasjedanje mješovitog savjeta predviđenog sporazumom o saradnji (na nivou ministara spoljnih poslova) u Briselu.

Duško PANDIĆ